

D

Development Guidelines for Learning Management for the Elderly: a Case of Nong Khai Municipality School for the Elderly, Nong Khai Province

Siriwong Earsakul^{1,*} Nutchajarin Lohapan²

Received: February 25, 2020 Revised: April 2, 2020 Accepted: May 5, 2020

Abstract

This research aims to study the development guidelines for learning management for the elderly: a case of Nong Khai Municipality School for the Elderly, Nong Khai Province. The samples were 102 elderly persons and 5 related staff members. A questionnaire and an interview guide were used in data collection. Cronbach's alpha was employed to test the reliability of the questionnaire and the result is greater than 0.7, according to the specified criteria. The data were analyzed by using descriptive statistics and content analysis. The research finding showed that in the development guidelines for learning management for the elderly: a case of Nong Khai Municipality School for the Elderly, Nong Khai Province, the most important factor affecting the elderly's development of learning management was social needs, followed by psychological needs, physical needs and economical needs, respectively. According to the findings, as the social needs were the most important development guidelines for learning management, to promote the elderly's development of learning management, the school administration team of Nong Khai Municipality School for the Elderly should endorse the elderly's development guidelines for learning management by emphasizing activities that meet the social needs such as organizing interaction activities. Designing and organizing a variety of activities for the elderly as well as giving priority

^{1,2} Khon Kaen University, Nong Khai Campus, Nong Khai, Thailand

* Corresponding author. E-mail: siriea@kku.ac.th

to promoting, supporting and cooperating or being a part of community were to encourage the elderly's more relaxation and self-esteem. This will directly affect good mental health. The aforementioned activities can be used as the development guidelines for the elderly's learning that are able to meet the social needs of the elderly in the future.

Keywords: elderly, learning development, school for the elderly

นวัตกรรมการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

สิริวงษ์ เอียสกุล^{1*} บุชรินทร์ โลหะปาน²

วันรับบทความ: February 25, 2020 วันแก้ไขบทความ: April 2, 2020 วันตอบรับบทความ: May 5, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 102 คน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน แบบสอบถามและแนวทางการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา โดยได้ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามโดยพิจารณาค่าครอนบ์คแอลฟา (Cronbach's alpha) ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.7 ตามเกณฑ์ที่กำหนด ผลการวิจัย พบว่า แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุของโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย นั้น ปัจจัยที่มีความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุมากที่สุด คือ ด้านความต้องการทางสังคม รองลงมา คือ ด้านความต้องการทางจิตใจ ด้านความต้องการทางกายภาพ และความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ คณะผู้บริหารของโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย ควรที่จะมีการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ โดยการมุ่งเน้นกิจกรรมที่สนองตอบต่อความต้องการทางสังคม เช่น การจัดกิจกรรมที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การจัดกิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ อีกทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้สูงอายุรู้สึกผ่อนคลาย มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่สามารถตอบสนองความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ การพัฒนาการเรียนรู้ โรงเรียนชราบาล

^{1,2} คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

* Corresponding author. E-mail: siriea@kku.ac.th

บทนำ

สังคมในปัจจุบันทั้งในและต่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุมากขึ้น ซึ่งผู้สูงอายุเป็นวัยที่จะถูกมองข้ามในอดีต ละเลยความสำคัญไป อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุจะเป็นกลุ่มคนที่มีคุณค่าต่อสังคมเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งความรู้ความชำนาญ ประสบการณ์ทั้งในด้านการงานและการดำรงชีวิต และเป็นผู้ดำรงไว้ซึ่งประเพณี วัฒนธรรม อีกทั้งยังเป็นสายใยสำคัญของครอบครัวอีกด้วย สำหรับประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วตั้งแต่ปี 2550 คือ มีประชากรสูงอายุมากกว่าร้อยละ 10 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุในสังคมไทยมีสาเหตุหลักเนื่องมาจากการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์อย่างรวดเร็วทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนและสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ และส่งผลกระทบต่อสังคมและระบบเศรษฐกิจ ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรของประเทศในอนาคต ผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นผลให้ความสามารถในงานลดลง ก่อให้เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ (พวงนรินทร์ คาปก และประกายศรี ศรีรุ่งเรือง, 2558) จากการเปลี่ยนแปลงด้านสภาวะการเจริญพันธุ์ และสภาวะการตายของประชากร ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางอายุของประชากรไทย กล่าวคือ พบว่าในช่วง 20-30 ปีที่ผ่านมาทั้งจำนวนและสัดส่วนของประชากรไทยในวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) ลดลง ในขณะที่จำนวนของประชากรในวัยแรงงาน (อายุ 15-29 ปี) ยังคงเพิ่มขึ้น ส่วนประชากรสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนและสัดส่วนเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคต (วิพรรณ ประจวบเหมาะ รูปโฟโล, 2542) ประกอบกับความก้าวหน้าทางการแพทย์ที่ทันสมัย ทำให้ประชากรมีสุขภาพอนามัยที่ดีและอายุยืนมากขึ้น ทำให้ประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยมากขึ้น สอดคล้องกับ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ได้คาดการณ์ว่า ประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็น 6.8-7.6 ล้านคนในปี พ.ศ. 2553 และ 11 ล้านคนในปี พ.ศ. 2563 (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2544) ดังนั้นสาเหตุของการเพิ่มจำนวนประชากรสูงอายุอย่างรวดเร็ว เนื่องจากภาวะเจริญพันธุ์ที่เคยสูงในอดีต และสภาวะการตายที่ลดลงเป็นลำดับ จึงทำให้ประชากรในรุ่นที่เคยเป็นเด็ก ซึ่งเกิดมาเป็นจำนวนมากในอดีต ได้ค่อย ๆ ททยอยเข้าสู่วัยแรงงานและวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เช่น ในปี พ.ศ. 2533 มีผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไปเพียงประมาณ 700,000 คน คาดว่าจะเพิ่มเป็น 1,400,000 คน ในราวปี พ.ศ. 2553 และคาดว่าจะเพิ่มเป็นกว่า 2 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2563 (วิพรรณ ประจวบเหมาะ รูปโฟโล, 2542)

ผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณูปการอย่างยิ่งต่อประเทศชาติ ทั้งในด้านของทำงานเพื่อสังคม ส่วนรวมหรือเพื่อประเทศชาติ และได้มีส่วนร่วมพัฒนาความก้าวหน้าให้แก่ประเทศ โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ รวมทั้งภูมิปัญญา ดังนั้น รัฐบาลและประชาชนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องช่วยกันดูแลเอาใจใส่ในเรื่องของผู้สูงอายุให้มากยิ่งขึ้น (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ [พม], 2552) อีกทั้ง องค์การสหประชาชาติได้เห็นความสำคัญ โดยมีการกำหนดวันผู้สูงอายุสากล หรือวันผู้สูงอายุโลกขึ้นให้ตรงกับวันที่ 1 ตุลาคมของทุกปี จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่า ทั้งภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนทั่วได้เห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ ดังนั้น จึงเกิดพระราชบัญญัติผู้สูงอายุขึ้น มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2547 ซึ่งได้คุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุน ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และมีสัญชาติไทยทั้งในด้านการแพทย์และการสาธารณสุข การศาสนา ข้อมูลข่าวสาร การประกอบอาชีพ การพัฒนาตนเอง การศึกษา

การอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย การช่วยเหลือ การยกเว้น การลดหย่อนค่าธรรมเนียม และภาษีอากร เบี้ยเลี้ยงชีพ ที่อยู่อาศัย การสงเคราะห์การจัดงานศพตามประเพณี เป็นต้น และตามประกาศของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ และในปี 2553 ได้มีการเพิ่มเติมให้มีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อที่จะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อครอบครัว และเป็นกลุ่มคนสำคัญต่อการขับเคลื่อนประเทศชาติอีกด้วย (ประกาศของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

ครั้นเมื่อบุคคลเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ สภาพความเสื่อมถอยทางร่างกายและจิตใจจึงมีมากขึ้นส่งผลทำให้ผู้สูงอายุประสบปัญหาทางด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2544) ประกอบกับเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุหรือเกษียณอายุงานจะมีเวลาว่างมากขึ้น จึงเกิดความรู้สึกถึงความเบื่อหน่าย และแยกตัวออกจากสังคม จึงทำให้ผู้สูงอายุจำนวนมากต้องเผชิญกับปัญหาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ดังนั้น กิจกรรมยามว่างไม่ว่าเพื่อนันทนาการ หรือเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ จึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ ที่จะนำมาซึ่งการมีคุณภาพชีวิตที่ดี การมีความพึงพอใจ และรู้สึกว่าชีวิตมีความหมายมากขึ้น (สุวรรณา เตชะธีระปริดา, 2557) โดยคุณภาพชีวิตนั้น หมายถึง ระดับการมีชีวิตที่ดี มีความสุขและความพึงพอใจในชีวิตทั้งในด้านร่างกายจิตใจ สังคม อารมณ์ และการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม การรับรู้ของบุคคลในด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งแวดล้อม ภาวะวัฒนธรรม ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตของแต่ละคน (จันทนา สารแสง และสิวลี รัตนปัญญา, 2561) นอกจากนี้ คณะทำงานด้านคุณภาพชีวิตองค์การอนามัยโลก ได้มีกล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้ 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านร่างกาย (Physical Health) คือ การรับรู้ทางด้านร่างกายของบุคคลซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน 2. ด้านจิตใจ (Psychological) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง ได้แก่ การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สติ การตัดสินใจ ความสามารถในการจัดการกับความเครียดความกังวล การรับรู้ถึงความเชื่อด้านจิตใจ ศาสนา ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองความมั่นใจในตนเอง การให้ความหมายของชีวิต 3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationship) คือ การรับรู้ด้านความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การได้รับรู้ว่าตนได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม 4. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน สถานบริการสุขภาพ การบริการทางสังคม มีกิจกรรมสันทนาการและมีกิจกรรมในเวลาว่าง (The World Health Organization Quality of life assessment (WHOQOL): Position paper from the World Health Organization, 1995) ในส่วนของประเทศไทยนั้น หน่วยงานภาครัฐได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ โดยมีพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50(7) มาตรา 53(1) และมาตรา 56(1) ที่กำหนดให้เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้สูงอายุ และตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 67(6) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดังกล่าวเช่นเดียวกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสกลุ่มหนึ่งที่ต้องได้รับการสงเคราะห์และได้รับการพัฒนา ซึ่งรวมถึงกลุ่มสตรี เด็กและผู้พิการ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น [สถ], ม.ป.ป.)

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น เทศบาลเมืองหนองคายจึงได้เล็งเห็นถึงคุณค่าของผู้สูงอายุว่ามีความสำคัญต่อสังคมและชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งเป็นวัยที่ต้องการดูแลเอาใจใส่ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และควรได้รับการส่งเสริมในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมตามสภาพร่างกาย จิตใจ และสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ จึงได้จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมืองหนองคายขึ้น เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2558 และได้จัดกิจกรรมต่อเนื่องมาเป็นประจำทุก ๆ เดือน โดยปัจจุบันมีสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 2,235 คน (เทศบาลเมืองหนองคาย, กองสวัสดิการสังคม, 2562) การจัดตั้งโรงเรียนชราบาลสำหรับผู้สูงอายุถือเป็นแนวคิดในการเสริมสร้างรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ เพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาตนเอง และการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางสังคม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย ซึ่งได้จัดทำหลักสูตรการเรียน การสอนตามความต้องการของผู้สูงอายุ และเน้นกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์เพื่อช่วยพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้สามารถขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุร่วมกับเทศบาลเมืองหนองคายหน่วยงาน/องค์กรภาค ส่วนต่าง ๆ ได้ต่อไป ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมความสำคัญของผู้สูงอายุ กองสวัสดิการสังคมจึงร่วมกับชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมืองหนองคาย จัดตั้งโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคายขึ้นโดยในรุ่นที่ 1 ในปี 2560 ได้เปิดการเรียนการสอนครั้งแรก เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2560 โดยมีนักเรียนรุ่นแรก จำนวน 120 คน ระยะเวลาการเรียน 12 สัปดาห์ เรียนเฉพาะวันศุกร์ เวลา 09.00–14.00 น. ณ ห้องชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมืองหนองคายและหอประชุมเทศบาลเมืองหนองคาย จากการดำเนินการดังกล่าว ทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง สุขภาพจิตที่ดี ร่าเริง ยิ้มแย้มแจ่มใส เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเป็นประจำสม่ำเสมอ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม จึงได้จัดทำรุ่นที่ 2, 3 และ 4 ขึ้นมา ตามลำดับ

จากความสำคัญที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จึงนำมาสู่วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับความต้องการการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ กรณีศึกษาโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ทั้งนี้ เพื่อช่วยเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความต้องการการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัด

หนองคาย โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (กรมสุขภาพจิต [สจ], 2559) ซึ่งมี 4 ด้าน ดังนี้ ด้านความต้องการทางจิตใจ ด้านความต้องการทางกายภาพ ด้านความต้องการทางสังคม และด้านความต้องการทางเศรษฐกิจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองหนองคาย และเป็นนักเรียนของโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ทั้งหมด 4 รุ่นจำนวน 420 คน (เทศบาลเมืองหนองคาย, กองสวัสดิการสังคม, 2562) โดยเป็นข้อมูล ณ วันที่ 11 พฤษภาคม 2562 ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยเลือกเฉพาะ รุ่นที่ 4 เพียงรุ่นเดียวเพราะเป็นรุ่นที่มีการเรียนการสอนในปัจจุบัน จะทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญเป็นจริงมากยิ่งขึ้นและครบถ้วนสมบูรณ์ โดยจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ 120 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ของประชากรทั้งหมด และจำนวนแบบสอบถามที่สมบูรณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้มีจำนวน 102 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ และลักษณะการอยู่อาศัย ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความต้องการทางจิตใจ ด้านความต้องการทางกายภาพ ด้านความต้องการทางสังคม และด้านความต้องการทางเศรษฐกิจ เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-Ended) มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

โดยในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามก่อนที่จะมีการนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล โดยได้ทดลองใช้กับประชาชนผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามในเรื่องของความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) โดยได้พิจารณาค่าครอนบร็คแอลฟา (Cronbach's alpha) ซึ่งจะต้องมีค่ามากกว่า 0.7 (Hair et al., 2010) ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ค่าครอนบร็คแอลฟามีค่าอยู่ที่ 0.931 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามนี้ไปใช้ในการเก็บข้อมูลใช้แนวทางในการสัมภาษณ์ (Interview Guide) สำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุของโรงเรียนเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 5 คนที่เป็นประธาน กรรมการ และรองกรรมการโรงเรียนเทศบาลเมืองหนองคาย โดยประเด็นการสัมภาษณ์ที่ได้จากการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมในเชิงปริมาณกับกลุ่มผู้สูงอายุ

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในทางสถิติมาใช้ในการประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุของโรงเรียนเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ในโรงเรียนเทศบาล เมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของแบบสัมภาษณ์คำถามปลายเปิด เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปเป็นประเด็นของผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 87.3 โดยอายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 60-64 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.9 รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 65-69 ปี ร้อยละ 26.5 โดยกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ส่วนใหญ่มิระดับการศึกษาที่อยู่ในระดับสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 56.9 โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 54.9 และผลการสำรวจพบว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้คิดเป็นร้อยละ 3.9

จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นข้าราชการบำนาญ คิดเป็นร้อยละ 43.1 รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 34.1 โดยลักษณะของการอยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างนี้มีรูปแบบของการอยู่อาศัยกับคู่สมรส คิดเป็นร้อยละ 44.1 รองลงมา คือ อยู่อาศัยกับลูกหลาน ร้อยละ 37.3 และอยู่อาศัยกับญาติ ร้อยละ 9.8 ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนชรบาลเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความต้องการทางด้านจิตใจ ด้านความต้องการทางด้านกายภาพ ด้านความต้องการทางด้านสังคม และด้านความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนชรบาลเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมและรายด้าน

ประเด็น	(\bar{X})	S.D.	ระดับความต้องการ	ลำดับ
1. ด้านความต้องการทางจิตใจ	4.47	0.42	มาก	2
2. ด้านความต้องการทางกายภาพ	4.41	0.46	มาก	3
3. ด้านความต้องการทางสังคม	4.48	0.47	มาก	1
4. ด้านความต้องการทางเศรษฐกิจ	4.36	0.62	มาก	4
โดยรวม	4.43	0.43	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า แนวทางในการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุของโรงเรียนชรบาลเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของแนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ด้านความต้องการทางสังคมนั้นมีความสำคัญเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ การพัฒนาทางด้านความต้องการทางด้านจิตใจ ลำดับถัดมา คือ การพัฒนาทางด้านความต้องการทางกายภาพ และความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณารายละเอียดของความต้อการในแต่ละด้านของแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุของโรงเรียนชรบาลเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย นั้นสามารถแสดงในตารางดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านความต้องการทางด้านสังคม

ประเด็น	(\bar{X})	S.D.	ระดับความต้องการ	ลำดับ
1. กิจกรรมส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจ เช่น กิจกรรมอาสาสมัคร	4.45	0.61	มาก	3
2. กิจกรรมทางการกีฬาในโรงเรียน เช่น การแข่งกีฬา เป็นต้น	4.41	0.67	มาก	5
3. กิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การฝึกเดินบาสโลบ	4.50	0.63	มากที่สุด	2
4. กิจกรรมการไปทัศนศึกษาในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด	4.61	0.63	มากที่สุด	1
5. การเข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนต่างวัยหรือวัยเดียวกัน ในสถานที่โรงเรียนที่จัดให้	4.43	0.61	มาก	4
โดยรวม	4.48	0.47	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านความต้องการทางสังคม พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า กิจกรรมการไปทัศนศึกษาในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดนั้นเป็นแนวทางในการที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของผู้สูงอายุได้มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ กิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ลำดับถัดมา คือ กิจกรรมการส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจ และสองลำดับสุดท้าย คือ เรื่องของกิจกรรมการเข้ากลุ่มทำกิจกรรมกับเพื่อนต่างวัยหรือวัยเดียวกัน และกิจกรรมทางการกีฬาในโรงเรียน จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุด คือ กิจกรรมการไปทัศนศึกษาในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดนั้นเป็นแนวทางในการที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของผู้สูงอายุได้มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาลักษณ์ แสนโท, จารุกัญญา อุดานนท์, และกาญจนา ดำริสุ (2560) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษา: โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการศึกษา พบว่า ควรจัดให้มีการส่งเสริมกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ท่องเที่ยวและพักผ่อน ในเทศกาลต่าง ๆ โดยให้มีการจัดทำเป็นแผนกิจกรรมที่สามารถดึงการมีส่วนร่วมขององค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ เป็นผู้จัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ อีกทั้งการศึกษาของ นิมนวล อยู่สบาย (2554) ที่พบว่าผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดทัศนศึกษา เช่น ทัศนศึกษาศาสนสถาน แหล่งศึกษาทางธรรมชาติต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ รัชนิกรณ์ สุทธธรรมรัตน์ (2554) ศึกษาเรื่องความต้องการของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมในเขตพื้นที่เทศบาล เมืองสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ต้องการให้มีการจัดทัศนศึกษาดูงานแหล่งธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง จึงนับว่าเป็นแนวทางในการที่จะช่วยเป็นพัฒนาการจัดการการเรียนรู้ของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี ซึ่งการเน้นการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้ทางด้านสังคมของผู้สูงอายุนั้นอาจจะสามารถทำได้ เช่น การมีกิจกรรม

สนทนากา การกิจกรรมเข้าจังหวะ การไปจัดทัศนศึกษาในแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้ของผู้สูงอายุด้านความต้องการสังคมได้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ในโรงเรียนเทศบาลเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านความต้องการทางจิตใจ

ประเด็น	(\bar{X})	S.D.	ระดับความต้องการ	ลำดับ
1. กิจกรรมให้ความรู้เรื่องการนั่งสมาธิ วิปัสสนาสำหรับผู้สูงอายุ	4.55	0.61	มากที่สุด	1
2. กิจกรรมให้ความรู้เรื่องของการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ของผู้สูงอายุ	4.46	0.56	มาก	3
3. การเข้าร่วมกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกละแวกและว่าเหว เช่น การรวมกลุ่มเข้าวัดทำบุญ เป็นต้น	4.44	0.57	มาก	4
4. กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ จากสื่อออนไลน์ โทรศัพท์ วิทยุ	4.37	0.61	มาก	5
5. กิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา ประเพณีท้องถิ่น	4.53	0.58	มากที่สุด	2
โดยรวม	4.47	0.42	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนเทศบาลเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านความต้องการทางจิตใจนั้น พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า กิจกรรมการใช้ความรู้เรื่องการนั่งสมาธิ วิปัสสนา นั้นจะช่วยในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงวัยด้านจิตใจมากที่สุด รองลงมา คือ กิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาและประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่น และลำดับถัดมา คือ กิจกรรมในเรื่องของการให้ความรู้ในเรื่องของการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และการเข้าร่วมกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกละแวกและว่าเหว ตามลำดับ และในลำดับสุดท้าย คือ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ จากสื่อออนไลน์ เช่น จัดให้มีให้ความรู้และการสอนวิธีการสมัครและการใช้ Facebook การสอนวิธีการใช้ LINE เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร หรือการใช้เครื่องมือสืบค้นข้อมูล เช่น Google ในการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเป็นการทำให้ผู้สูงวัยนั้นไม่เหงาและสามารถที่จะค้นหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่ตนสนใจเพิ่มเติมได้ เป็นต้น ซึ่งจากกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้สูงวัยในด้านความต้องการทางจิตใจได้ จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุด คือ กิจกรรมการใช้ความรู้เรื่องการนั่งสมาธิ วิปัสสนา นั้นจะช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้สูงวัยด้านจิตใจมากที่สุด ซึ่งจากกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงวัยในด้านความต้องการทางจิตใจได้ โดยความต้องการทางด้านจิตใจ บุคคลเมื่อก้าวเข้าสู่ผู้สูงอายุเป็นช่วงที่ควรได้รับการช่วยเหลือประคับประคองจากลูกหลาน สอดคล้องกับ

แนวคิดของมนทิญา กงลา และจรรยา กงลา (2558) ที่พบว่า กิจกรรมที่ผู้สูงอายุจะมีส่วนร่วมกับชุมชนส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมทางศาสนาเช่น การไปวัด ทำบุญและมีการพบปะกับญาติบุตรหลาน และเพื่อนในวัยเดียวกันเสมอ ทำให้ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในระดับสูง สอดคล้องกับแนวคิดของ ลัดดา บุญเกิด (2557) พบว่า ด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น กิจกรรมทำบุญ นุ่งสมาธิ และบำเพ็ญประโยชน์ทุกวันพระ เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ จันทนา สารแสง และสิวลี รัตนปัญญา (2561) ที่ได้ศึกษาในเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัย พบว่า ความต้องการสำหรับผู้สูงอายุในการจัดบริการทางสังคมใน ส่วนความต้องการทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความรัก ความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจ ความยอมรับว่าเป็นสมาชิก ครอบครัวยุคใหม่และความสำเร็จของการทำงานในบั้นปลายชีวิต สอดคล้องกับ Orem (2001) ที่กล่าวว่า คุณภาพชีวิตนั้นมีความหมายเช่นเดียวกับความผาสุก ซึ่งเป็นการรับรู้ของบุคคลต่อการมีชีวิตอยู่ ตามประสบการณ์ของความพึงพอใจ ความรู้สึก เป็นสุขกายและจิตใจ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนเทศบาลเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านความต้องการทางด้านกายภาพ

ประเด็น	(\bar{X})	S.D.	ระดับความต้องการ	ลำดับ
1. กิจกรรมให้ความรู้โรคภัยต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจ เป็นต้น	4.44	0.62	มาก	2
2. กิจกรรมให้ความรู้เรื่องการออกกำลังกายที่ถูกต้อง	4.50	0.56	มากที่สุด	1
3. การได้รับความรู้เรื่องดูแลตรวจสุขภาพและการรักษาพยาบาลที่รวดเร็ว	4.44	0.57	มาก	3
4. กิจกรรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดี	4.43	0.68	มาก	4
5. กิจกรรมความรู้ด้านการงาน อาชีพเพื่อนำไปใช้ในอนาคต	4.22	0.71	มาก	5
โดยรวม	4.41	0.46	มาก	

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนเทศบาลเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านความต้องการทางกายภาพอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า กิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายที่ถูกต้องแก่ผู้สูงอายุนั้นมีความสำคัญมาในอันดับแรก ในลำดับถัดมา คือ กิจกรรมในเรื่องของการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคภัยต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ ตลอดจนกิจกรรมการดูแลตรวจสุขภาพ และ กิจกรรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงวัย ตามลำดับ และลำดับสุดท้าย คือ กิจกรรมความรู้ทางการงานอาชีพเพื่อนำไปใช้ในอนาคต จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุด คือ กิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายที่ถูกต้องแก่ผู้สูงอายุ โดยความสนใจและสามารถนำกิจกรรมเหล่านี้มาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อยกระดับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุด้านความต้องการทางกายภาพได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอำไพ บุราณนท์ (2554) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการผู้สูงอายุ

ดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ความต้องการแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านความต้องการทางกายภาพมีมากเพราะผู้สูงอายุในวัยต่างๆ จะเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เสื่อมถอยลงประสิทธิภาพลดลงไปเมื่อเทียบกับวัยรุ่นหนุ่มสาว ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงอยากได้กิจกรรมที่ให้ความรู้เรื่องโรคภัยหรือกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้สุขภาพแข็งแรงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รชยา โพธิสสิน (2553) ที่พบว่า ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดสถานที่สำหรับออกกำลังกาย และพักผ่อนที่เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ และแนวคิดของ กาญจนา พิบูลย์, พวงทอง อินใจ, มยุรี พิทักษ์ศิลป์, และพิสิษฐ์ พิริยาพรรณ (2559) ที่พบว่า ผู้สูงอายุต้องการการมีกิจกรรมสุขภาพและกิจกรรมให้ความรู้ด้านสุขภาพ ต้องการกิจกรรมตรวจสุขภาพ การออกกำลังกาย ต้องการมีบริเวณหรือสถานที่พักผ่อนเพื่อจิตใจที่เป็นสุขและคลายความเครียด ต้องการมีกิจกรรมทางศาสนา รวมถึงกิจกรรมนันทนาการอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ รัชณีภรณ์ สุทธธรรมรัตน์ (2554) ศึกษาเรื่องความต้องการของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมในเขตพื้นที่เทศบาล เมืองสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการให้มีการจัดสถานที่ออกกำลังกาย พักผ่อน และอุปกรณ์ที่เหมาะสม ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ต้องการให้มีการจัดทัศนศึกษาดูงานแหล่งธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง ซึ่งจากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น จะพบว่า กิจกรรมที่เน้นในเรื่องของการให้ความรู้ที่เกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุ เช่น การออกกำลังกาย การตรวจสุขภาพ หรือการสังเกตสัญญาณความผิดปกติของร่างกายหรือความเจ็บป่วยของสุขภาพนั้น จะเป็นประเด็นที่ผู้สูงวัยมีความสนใจและสามารถนำกิจกรรมเหล่านี้มาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อยกระดับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุด้านความต้องการทางกายภาพได้

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนเทศบาลเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ

ประเด็น	(\bar{X})	S.D.	ระดับความต้องการ	ลำดับ
1. กิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจปัจจุบันเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ	4.33	0.69	มาก	4
2. การให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การทำดอกไม้ การทำขนม เป็นต้น	4.38	0.73	มาก	3
3. กิจกรรมการเรียนรู้และฝึกอบรมวิชาชีพในการต่อยอดเพื่อนำไปค้าขายต่อไปในอนาคต	4.41	0.76	มาก	2
4. กิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ	4.51	0.61	มากที่สุด	1
5. กิจกรรมการให้ความรู้ในการประกอบธุรกิจขนาดย่อม	4.18	0.91	มาก	5
โดยรวม	4.36	0.62	มาก	

จากตารางที่ 5 พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนชรบาบเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านความต้องการทางด้านเศรษฐกิจนั้นอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณารายชื่อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า การให้ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุมีความต้องการในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ กิจกรรมการเรียนรู้และฝึกอบรมวิชาชีพ และในลำดับถัดมา คือ การให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ และ กิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจปัจจุบัน ตามลำดับ และลำดับท้ายสุด คือ กิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับกิจการขนาดย่อม จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุด คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการยังชีพสำหรับผู้สูงวัยนั้นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมาก ควรมีการมุ่งเน้นในเรื่องการให้ความรู้ในเรื่องของสวัสดิการต่าง ๆ ตามสิทธิ์ที่ผู้สูงอายุมีพึงมีพึงได้ นอกจากนี้ ต้องให้ความสำคัญในการเรื่องการฝึกอบรมวิชาชีพหรืองานฝีมือสำหรับผู้สูงอายุ เช่น มีการสอนอาชีพเพื่อสร้างรายได้ หรือมีงานให้ทำแก้ขัดเวลาว่าง ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นแนวทางในการช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ด้านความต้องการทางด้านเศรษฐกิจได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชัยวัฒน์ พุดซ้อน และกันตพัฒน์ พรศิริวรสิน (2561) กล่าวคือ เมื่อเข้าสู่วัยชราจากสภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพเหมือนเช่นในวัยที่ผ่านมามีหรือข้อกำหนดทางสังคมที่ต้องให้เกษียณอายุงาน ทำให้ผู้สูงอายุต้องเสียบบทบาทในการทำงาน ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงเปลี่ยนจุดสนใจไปยังครอบครัว โดยบทบาทใหม่ ก็คือ การเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือลูกหลานภายในบ้านและในทางกลับกันลูกหลานในครอบครัวก็สามารถเป็นที่พึ่งทางด้านเศรษฐกิจและกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน ดังนั้น กิจกรรมที่เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ด้านความต้องการทางเศรษฐกิจนั้น ควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ในเรื่องของสวัสดิการต่าง ๆ ตามสิทธิ์ที่ผู้สูงอายุมีพึงมีพึงได้ นอกจากนี้ ในการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ด้านความต้องการทางเศรษฐกิจนั้นอาจจะมุ่งเน้นในเรื่องของการฝึกอบรมวิชาชีพหรืองานฝีมือสำหรับผู้สูงอายุ เช่น มีการสอนอาชีพ โดยจากการสอบถามครั้งนี้ได้ทราบว่าการเรียนชรบาบได้มีการสอนอาชีพแก่ผู้สูงอายุ เช่น การทำน้ำอบน้ำหอมจากดอกไม้ การสอนทำขนมไทยต่าง ๆ การสอนการทำงานเย็บปักถอต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นแนวทางในการช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ด้านความต้องการทางด้านเศรษฐกิจได้

จากการสัมภาษณ์ ประธาน กรรมการ และรองกรรมการโรงเรียนชรบาบเทศบาลเมืองหนองคาย เรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุของโรงเรียนชรบาบเทศบาลเมืองหนองคาย พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียนที่เข้ามาเรียนรู้สัปดาห์กลับมาเรียนอีกครั้ง เพราะการที่ได้มาเรียนที่โรงเรียนจะรู้สึกว่าได้กลับมาเป็นนักเรียนอีกครั้ง อีกทั้งยังเป็นการเข้าสังคมอย่างหนึ่งที่ทำให้รู้สึกว่าตัวเองไม่เหงาและไม่ถูกทอดทิ้งจากสังคม รวมถึงการที่ผู้สูงอายุมีเพื่อนใหม่ มีกิจกรรมร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยว การเดินออกกำลังกาย ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับสวัสดิการที่ผู้สูงอายุควรจะได้รับและทัศนศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้ ประธานและกรรมการได้ให้ข้อมูลที่คล้ายกันถึงแนวทางในการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้สูงอายุแต่ละรุ่นได้มีวิธีการเรียนและกิจกรรมร่วมกัน โดยที่พยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนรุ่นแรกถึงรุ่นปัจจุบันเพื่อเป็นรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐาน ไม่หยุดนิ่งและพัฒนาอยู่เสมอ ในการรองรับผู้สูงอายุที่จะเข้ามาเรียนในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาความต้องการเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในโรงเรียน ชรบบาลเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละ องค์ประกอบตามแนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้ของผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในด้านความต้องการทางสังคมนั้นมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านความต้องการทางจิตใจ ด้านความต้องการทางกายภาพ และด้านความต้องการทางเศรษฐกิจ ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุทธิพงษ์ บุญผดุง (2554) ที่ได้ศึกษาในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว มิตรสหาย และเพื่อนบ้าน ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้สูงอายุของโรงเรียนชรบบาลเทศบาลเมืองหนองคายนั้น ได้มีการให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มวัยเดียวกันหรือต่างวัย การมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาในพื้นที่ การจัดกิจกรรมสนทนาการต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ หรือการให้ความร่วมมือกับชุมชน เช่น กิจกรรมจิตอาสา ตลอดจนทั้งการมีส่วนร่วมในงานบุญประเพณีต่าง ๆ ตามท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมประเพณีสงกรานต์โดยมีการส่งเสริมประกวดธิดาแม่สงกรานต์ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ล้วนแล้วแต่เพื่อตอบสนองการพัฒนาการเรียนรู้ด้านความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศุทธิพนิต บุญเรือง (2550) ที่ได้ศึกษาในเรื่องของความคาดหวังของประชาชนต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาล ตำบลพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยในเรื่องของความต้องการทางสังคมนั้นเป็นปัจจัยที่ถูกให้ความสำคัญมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มีความต้องการ ความรัก การดูแลเอาใจใส่ โดยเฉพาะในวัยผู้สูงอายุ ที่จะมีความรู้สึกโดดเดี่ยวและไร้คุณค่า ดังนั้น หากได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมนันทนาการ จะเป็นการกระตุ้นให้ผู้สูงอายุรู้สึกผ่อนคลาย มีคุณค่า มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้ของผู้สูงอายุของโรงเรียนชรบบาลเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคายนั้น สามารถสรุปในแต่ละด้านได้ ดังนี้

กล่าวโดยสรุปการจัดตั้งโรงเรียนชรบบาลเทศบาลเมืองหนองคาย เป็นการก่อตั้งเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของผู้สูงอายุในจังหวัดหนองคายที่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ อันจะทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขจากการมาเรียน มีการพบปะเพื่อนฝูง ขจัดปัญหาสุขภาพจิต ลดภาวะภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ ได้รับความรู้ โดยการเพิ่มทักษะและวิชาชีพต่าง ๆ ที่จะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งยังสามารถนำไปสอนลูกหลานต่อไปได้ ยิ่งไปกว่านั้นโรงเรียนชรบบาลเทศบาลเมืองหนองคาย ยังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งต่อผู้สูงอายุ ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ในอนาคตควรขยายขอบเขตไปตามชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรมและสร้างความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้

โรงเรียนเทศบาลเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคายสามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดแผนการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนและสังคมให้มากขึ้น โดยเน้นบทบาทการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านความต้องการทางสังคม ที่ผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านนี้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่นที่อยู่ในเขตเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียง เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษา และนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการปฏิบัติต่อไป

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). *มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กรมสุขภาพจิต. (2559). *เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI)*. นนทบุรี: ผู้แต่ง.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2552). *รายงานการศึกษาเรื่องทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

กาญจนา พิบูลย์, พวงทอง อินใจ, มยุรี พิทักษ์ศิลป์, และพิสิษฐ์ พิริยาพรณ. (2559). ความต้องการในการจัดการดูแลผู้สูงอายุแบบไปกลับ. *วารสารสาธารณสุข มหาวิทยาลัยบูรพา*, 11(2), 44-52.

ความสำคัญของผู้สูงอายุ. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2562, จาก <http://www.thaiseniormarket.com/article-detail/107>

จันทนา สารแสง, และสิวลี รัตนปัญญา. (2561). การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลทุ่งข้าวพวง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 27(5), 964-974.

จุฑาลักษณ์ แสนโท, จารุกัญญา อุดานนท์, และกาญจนา ดำริสุ. (2560). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกรณีศึกษา: โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 11(2), 333-347.

ชัยพัฒน์ พุดซ้อน, และกันตพัฒน์ พรศิริวัชรลิน. (2561). แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย. *วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 1(1), 25-36.

เทศบาลเมืองหนองคาย, กองสวัสดิการสังคม. (2562). *รายงานประจำปี*. หนองคาย: ผู้แต่ง.

นันทวัล อยู่สบาย. (2554). *ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลาไหล อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ประกาศของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2562, จาก <https://ienergyguru.com>

พวงนรินทร์ คาปก, และประกายศรี ศรีรุ่งเรือง. (2558). ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหัวจุ่ม อำเภอพานจังหวัดเชียงราย. ใน รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15 (น.139-150). ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

มนทิญา กงลา, และจรรยา กงลา. (2558). พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตรับผิดชอบ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าโฮ อำเภอสรีธาดะ จังหวัดอุดรธานี. ใน เอกสารการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ 2 18-19 มิถุนายน 2558 ณ วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา (น.101-107). ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

รชยา โพธิลิน. (2553). ความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

รัชนิกรณ์ สุทธธรรมรัตน์. (2554). ความต้องการของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ลัดดา บุญเกิด. (2557). ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเกาะจันทร์ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

วันผู้สูงอายุสากล. (ม.ป.ป.) สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2562, จาก <https://ienergyguru.com/2016/09/วันผู้สูงอายุสากล>

วิพรรณ ประจวบเหมาะ รูปโฟโล. (2542). เอกสารประกอบการอภิปราย เรื่องการส่งเสริมสุขภาพกับปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุปี 2542. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2562, จาก <http://hp.anamai.moph.go.th/soongwai/statics/about/soongwai/topic004.php>

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2544). สวัสดิการผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุทธิพนิต บุญเรือง. (2550). ความคาดหวังของประชาชนต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2554). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ 1): รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สุวรรณา เตชะธีระปริดา. (2557). การบริหารจัดการกิจกรรมนันทนาการเพื่อผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองน้ำใส อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.), 3(2), 89-100.

อรอำไพ บุรานนท์. (2554). แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการของผู้สูงอายุ ศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective* (7th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Pearson Prentice Hall.

Orem, D. (2001). *Nursing: Concepts of practice* (6th ed). St. Louis, MO: Mosby.

The World Health Organization Quality of life assessment (WHOQOL): Position paper from the World Health Organization. (1995). *Social Science and Medicine*, 41(10), 1403-1409.